

სავალუტო და სადაზღვევო ბაზრების თავისებურებები

DOI.org/10.36962/104/3-5/20210128

ხათუნა შალამბერიძე

ეკონომიკის დოქტორი, აკაკი წერეთლის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი; ქუთაისის
უნივერსიტეტი - ასოცირებული პროფესორი.

ნანა ბენიძე

ეკონომიკის დოქტორი, აკაკი წერეთლის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

სავალუტო რისკი საფინანსო ბაზრის ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი შემადგენელია. როგორც სხვა ფინანსური რისკი, იგი შეიძლება ვმართოთ ან ავირიდოთ. ფინანსური რისკების მართვას ცოდნა და რესურსი სჭირდება და ამით მხოლოდ სპეციალიზებული ფინანსური ინსტიტუტები არიან დაკავებული. კომერციული ბანკები არ იღებენ სავალუტო რისკებს, მათი აქტივები და ვალდებულებები ერთი და იგივე ვალუტით არის დენომინირებული. ამიტომ, მოსახლეობისა და ბიზნესისათვის რეკომენდირებულია სავალუტო რისკის არიდება.

ვალუტების გაცვლითი კურსების მკვეთრი ცვალებადობის დროს ადამიანების ქცევა სხვადასხვაგვარია. ქცევის იდეალური ტაქტიკა არ არსებობს. თუმცა, გვინდა გაგვიზიაროთ რამდენიმე ძირითადი რჩევა, რაც მოსალოდნელი ფინანსური რისკების შემცირებაში დაგეხმარებათ; ამასთან, კურსის ძლიერი რყევების პერიოდისთვის დამახასიათებელი არასასურველი დამოკიდებულება უფრო ნათელი და პრევენციული გახდება. ვიმედოვნებთ, მსგავსი გარემოებების დადგომისას წარმოდგენილი ინფორმაცია დაგეხმარებათ სწორი გადაწყვეტილების მიღებაში.¹სავალუტო ბაზრის ეფექტიანობა დამოკიდებულია

1 <https://fnedu.gov.ge/savaluto-riskebis-martva-1>

იმაზე, თუ რამდენად სრულყოფილად უზრუნველყოფს იგი ბაზრის ინსტრუმენტების ინტერესების დაკმაყოფილებას. ამიტომაცაა მისი ინსტრუმენტების საჭიროებებზე მორგებული.¹

საკვანძო სიტყვები: სავალუტო და სადაზღვევო ბაზრის ეფექტიანობა; გაცვლითი კურსის რისკის დაზღვევა; ფინანსური ინსტრუმენტების ჩართულობა.

შესავალი

თანამედროვე სავალუტო ბაზარი წარმოადგენს რთულ და მეტად დინამიკურ ფინანსურ სისტემას. ყოველ ქვეყანას საკუთარი ფულადი ერთეული - ეროვნული ვალუტა აქვს. „ვალუტის“ ცნებაში იგულისხმება ყველა უცხოური ფულადი ერთეული, გამოსახული ფასიანი ქაღალდებსა და გადახდის საშუალებებში, ასევე ძვირფასი ლითონები. ვალუტა მეტად სპეციფიკური, თავისებური საქონელია. იგი მიმოიქცევა სპეციალურ, სავალუტო ბაზარზე. ვალუტის ყიდვა-გაყიდვისათვის აუცილებელია ვალუტის კურსის შესახებ მკაფიო წარმოდგენის შექმნა. ვალუტის კურსი ორ ვალუტას შორის შეფარდებას განსაზღვრავს, რომლის მიხედვითაც ვალუტისა და ფასიანი ქაღალდების ყიდვა-გაყიდვა ხორციელდება. ვალუტის კურსი მასზე მოთხოვნა-მიწოდების თანაფარდობით ყალიბდება. იგი ცვალებადი სიდიდეა, რადგან სავალუტო ბაზარზე მოთხოვნა და მიწოდება სისტემატურად იცვლება.

სავალუტო ბაზრის ფუნქციონირების მექანიზმის თავისებურებები - იმაში მდგომარეობს, რომ მასზე გაყიდვის ძირითადი ობიექტის ფასს სავალუტო კურსი ან კროს-კურსი (ერთი უცხოური ვალუტის მეორე - სხვა უცხოურ ვალუტაზე ყიდვა - გაყიდვის პირობისას) განაპირობებს. სავალუტო კურსი წარმოდგენილია, როგორც წესი, ორი მაჩვენებლით - შეძენის ფასით და გაყიდვის ფასით. აღნიშნულ ორ კურსს შორის სხვაობით ვალუტის გადაცვლის განმახორციელებელი სავალუტო დილერებისა და ოპერატორების პრემიის ფორმირება ხორციელდება.

სადაზღვევო ბაზრის ფუნქციონირების მექანიზმის თავისე-

1 <https://www.gfsis.org/files/my-world/13/05.pdf>

ბურებები იმაში მდგომარეობს, რომ სადაზღვევო მომსახურების ცალკეულ სახეობებზე მოთხოვნის ფორმირებას დაზღვეულები ახორციელებენ, ხოლო მიწოდებას - დამზღვევები. ამასთან, სადაზღვევო მომსახურებების ფასს, სადაზღვევო პროდუქტების ცალკეული სახეობების მიხედვით, გამოდის რომ „სადაზღვევო პრემია“ განსაზღვრავს, რომელსაც დაზღვეული დამზღვევს უხდის თავის თავზე აღებული რისკის საფასურად.¹ სადაზღვევო პროდუქტების ცალკეული სახეობების მიხედვით, სადაზღვევო პრემიის სიდიდეზე ზემოქმედებს განმასხვრციელებელი ძირითადი ფაქტორები: სადაზღვევო მომსახურების შეთავაზებული სახეობა, დამზღვევის ხარჯების დონე სადაზღვევო საქმიანობის ორგანიზაციასთან დაკავშირებით, დამზღვევის მოგების ნორმა, რისკის გადაზღვევის შესაძლებლობა, კონკრეტულ სადაზღვევო მომსახურებაზე მოთხოვნის მოცულობა.

ძირითადი ტექსტი

გაცვლითი კურსის რისკის დაზღვევის გზა ფინანსური ინსტრუმენტების გამოყენებაა: *სავალუტო ფორვარდი, სვოპი ან ოფციონი*. მაგალითად, შეგიძლიათ ბანკში ფორვარდული ხელშეკრულება გააფორმოთ, რაც განსაზღვრული თარიღისთვის გაცვლითი კურსის წინასწარ დაფიქსირებას გულისხმობს. ე.ი. თქვენ გაქვთ საშუალება წინასწარ ცნობილი კურსით მოახდინოთ მომავალში თანხის კონვერტაცია და ზუსტად გათვალთ მომავალი ხარჯები ან შემოსავლები. საქართველოში, სავალუტო რისკების დასაზღვევად ფინანსურ ინსტრუმენტებს ჯერ-ჯერობით აქტიურად მხოლოდ რამდენიმე მსხვილი კომპანია იყენებს, თუმცა ეს მეთოდი მსოფლიოში ძალიან ფართოდ არის გავრცელებული. როგორც ყველა დაზღვევას, სავალუტო რისკისგან დაზღვევასაც გააჩნია გარკვეული ხარჯი. კერძოდ, ფორვარდული გარიგებები მიმდინარე გაცვლით კურსთან შედარებით უფრო მაღალი კურსით იდება ან ეროვნული ვალუტის სესხს შედარებით უფრო მაღალი პროცენტი აქვს, ვიდრე დო-

1 <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=542>

ლარის ან ევროს სესხს. თუმცა უმეტეს შემთხვევაში სავალუტო რისკის დაზღვევის სარგებელი გაცილებით უფრო მაღალია, ვიდრე დაზღვევასთან დაკავშირებული ხარჯი.

მსოფლიო საფონდო ბირჟაზე და სავალუტო აქტივებით ვაჭრობის პრაქტიკაში ძალზე გავრცელებულია რისკების თავიდან აცილების პრაქტიკა. ჰეჯირება არის იგივე ტიპის, მსგავსი ინსტრუმენტების რამდენიმე გარიგების გახსნა, რის შედეგადაც დანაკარგები მინიმუმამდეა დაყვანილი.¹ პოზიციები სავალუტო ბაზარზე ჰეჯირდება არა მხოლოდ სავალუტო ინსტრუმენტების, არამედ ძვირფასი ლითონების, საქონლის, ენერგეტიკული ფიზიკურების და ა.შ. თუმცა ჰეჯირებას აქვს ნაკლიც. ამ მიდგომის უარყოფითი მხარეა დროის მნიშვნელოვანი ხარჯები და რაც მთავარია - დამატებითი ზარალი გაზრდილი მარჟის გირაოს, სვოპებისა და საკომისიოების სახით. დაზღვევის დადებითი მხარეებია: ბაზრის არასტაბილურობის გადაჭარბებული გავლენის თავიდან აცილება და ფორსმაჟორული გარემოებების მართვა. *სავალუტო რისკი*. სავალუტო ბაზრის ორი ძირითადი სეგმენტია, რაც დამოკიდებულია დროზე, რომელიც გადის ხელშეკრულებების შედგენასა და მოწესრიგებას შორის; ისინი მოიცავს ოპერაციების ორ სპეციფიკურ ჯგუფს და ორ განსხვავებულ ფასს ან გაცვლით კურსს: ამ ტიპის გარიგების დროს, უცხოური ვალუტის ყიდვა და გაყიდვა ხორციელდება ეროვნული ვალუტის წინააღმდეგ, ხოლო ანგარიშსწორება ხორციელდება ხელშეკრულების დადებიდან ორი სამუშაო დღის განმავლობაში.²

სავალუტო დაზღვევა. ეს არის ვალუტის ყიდვა-გაყიდვასთან დაკავშირებული ოპერაცია, რომლის შედეგადაც ხდება უცხოური ვალუტით განსაზღვრული ნებისმიერი გადასახადის ან შეგროვების შედეგად წარმოქმნილი გაურკვევლობის აღმოფხვრა. სავალუტო დაზღვევას შეუძლია მოიცვას ოპერაციის მთელი ნაწილი; მისი მოწყობა შესაძლებელია სავაჭრო ოპერ-

1 <https://www.geoforex.info/riskebi/877-hejireba-klasikuri-sabirjotvalsazrisit>

2 <https://www.gfsis.org/files/my-world/13/05.pdf>

აციის შეჩერების ან გადახდის საბოლოო ვადის ამოწურვამდე ნებისმიერ სხვა დროში; სავალუტო დაზღვევას ადგენს ბანკი; ჰეჯირების განხორციელებისათვის მაქსიმალური დაზღვევის დრო ერთი წელია; სავალუტო დაზღვევის კოტირებული ფასები დაახლოებით ექვივალენტია ვალუტებს შორის საპროცენტო განაკვეთების სხვაობისა.

სავალუტო დაზღვევის დაცული ფასები. მაგალითისთვის ავიღოთ ექსპორტის ოპერაცია. როდესაც ექსპორტიორი და ბანკი ადგენენ სავალუტო დაზღვევას, ეს უკანასკნელი ადგენს ვალუტის კურსს ევროსთან მიმართებაში კონკრეტულ დღეს. ასე რომ, თუ აშშ დოლარისთვის ფასის კოტირება მოხდება 1.25 (1 ევრო = 1.25 აშშ დოლარი), ხოლო ექსპორტიორი ვალუტის სავალუტო დაზღვევას განახორციელებს სამი თვის განმავლობაში ბანკი დაადგენს დაზღვევას - მაგალითად, 1.247-ზე. შედეგად, ექსპორტიორმა ახლა იცის, რომ რაც მოხდება მომდევნო 90 დღის განმავლობაში, ბანკი ვალდებულია შეიძინოს მისგან აშშ დოლარი 1.247 და: თუ აშშ დოლარის კურსი დაეცემა, ის ზარალს არ განიცდის; თუ აშშ დოლარი აიწევს, ის ხელიდან გაუშვებს მოგებას; ამიტომ სავალუტო დაზღვევა ანაზღაურებს ზარალს.

საინტერესოა, როგორ იანგარიშებს ბანკი დაზღვევის გაცვლით კურსს? მარტივი მაგალითი ასახავს ბანკის ამ თეორიულ ნაბიჯებს. წარმოიდგინეთ შემდეგი სცენარი: სადაზღვევო თანხა: 100,000 აშშ დოლარი (ექსპორტის ოპერაციის ღირებულება უნდა შეგროვდეს 90 დღეში) აშშ დოლარი Libor: 2% Euribor: 3% აშშ დოლარის სპოტ-კურსი: 1,25 (1 € = 1,25 აშშ დოლარი). ბანკის მიერ სავალუტო დაზღვევის გაანგარიშების მიზნით გადადგმული თეორიული ნაბიჯებია: ისესხებს 100,000 აშშ დოლარს 90 დღის განმავლობაში ბანკთაშორის ბაზარზე; ამ სესხისთვის იგი გადაიხდის Libor-ის აშშ დოლარს: 2%; შემდეგ გაყიდდა აშშ დოლარს ბაზარზე; ხოლო ევროს ბანკთა შორის ბაზარზე განათავსდებდა 90 დღის განმავლობაში 3%-ით (Euribor); 90 დღის გასვლის შემდეგ, ბანკი გამოისყიდის სესხს აშშ დოლარში, საექსპორტო ოპერაციის შედეგად მიღებული თანხის გამოყენებით

მომხმარებელმა გადაუხადა მას და თავის მხრივ, ბანკი გადასცემდა ექსპორტიორ მომხმარებელს მის მიერ განთავსებულ ევროს.

რა ხდება ბანკთაშორის ბაზარზე? ზემოთ განხილულ მაგალითზე მათემატიკური გაანგარიშება შემდეგია: სადაზღვევო ბანკს 2% დაუჯდა აშშ დოლარის სესხის აღება. მეორე მხრივ, იმავე სადაზღვევო ბანკმა 3% (Euribor) გამოიმუშავა ევროს ბანკთაშორის ბაზარზე განთავსებით. შედეგი ისაა, რომ ბანკმა მიიღო პროცენტული სხვაობა 1% -ით. ე.ი. სავალუტო დაზღვევა = 1.250 (spot კურსი) - $0.003 = 1.247$. აქედან გამომდინარე, თუ Libor <Euribor, მომავალში, დაზღვეულ ვალუტაში უფრო მაღალი პროცენტია, შესაბამისად, ექსპორტიორი მიიღებს მეტ ევროს; თუ Libor >Euribor, მაშინ, დაზღვეული ვალუტის კურსი მომავალში დაბალი იქნება და ექსპორტიორი მიიღებს ნაკლებ ევროს. ამ შემთხვევაში იმპორტიორს უფრო ნაკლები ევროს გადახდა მოუწევს მის შესყიდვებში.

როგორ ხორციელდება სავალუტო დაზღვევის გაუქმება? გაუქმება ხორციელდება შეთანხმებულ დროს: ამ შემთხვევაში პრობლემა არ წარმოიქმნება. გადახდის მიღებისთანავე ექსპორტიორი ვალუტით უხდის ბანკს სავალუტო დაზღვევას - ხელშეკრულების გაუქმების მიზნით. ხელშეკრულების დარღვევა წარმოიშობა მაშინ, როდესაც მომხმარებელი არ იყენებს ხელშეკრულებითვე გათვალისწინებულ სავალუტო დაზღვევას. ვადის ამოწურვის შემდეგ, ბანკი ბაზარზე გაყიდის ან შეიძინის ვალუტას, რომელიც მან თავის მომხმარებელს მიაკუთვნა. ეს მომხმარებელს დააკისრებს ან ჩამოაწერს გაცვლითი კურსის სხვაობას; ვადაზე ადრე გაუქმება: ეს ხდება ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე და, როგორც წესი, ეს ხდება უცხოური ვალუტის სადაზღვევო ხელშეკრულების ხელმოწერით იმავე ვალუტისთვის, რომლის მოქმედების ვადა იგივეა, რაც მანამდე შეთანხმდა; სავალუტო დაზღვევის გახანგრძლივება: თუ ხელშეკრულების ვადა ამოიწურება და მომხმარებელი დარწმუნებულია, რომ იგი მომავალში დაიფარება, მაშინ მას შეუძლია ბანკთან მოლაპარაკება წარმართოს სავალუტო დაზღვევის ვა-

დის გაგრძელების თაობაზე. თუმცა ეს შეიძლება მოწესრიგდეს ვადის ამონურვამდეც. უპირატესობები მომხმარებლისთვის. სავალუტო კურსების რისკების აღმოფხვრა, რის შედეგადაც უცხოურ ვალუტაში განხორციელებული ოპერაციები მომავალში ფიქსირდება გადახდის გადავადების შემთხვევაშიც. წინასწარი ხარჯი არ აქვთ, რადგან გადახდა ხორციელდება ვადის გასვლის შემდეგ.¹

ღია სავალუტო დაზღვევა. ეს ეხება უცხოური ვალუტის დაზღვევის ისეთ ტიპს, რომლითაც მომხმარებელი და ბანკი ვალდებულნი არიან დაიცვან შეთანხმებული გაცვლითი კურსი - ერთი ვალუტის ყიდვის ან რეალიზაციისთვის წინასწარ განსაზღვრულ ვადაში. იგი განსხვავდება ჩვეულებრივი სავალუტო დაზღვევისგან იმით, რომ ჩვეულებრივი სავალუტო დაზღვევის შემთხვევაში, ფასი დადგენილია კონკრეტული დღისთვის, ხოლო ღია სავალუტო დაზღვევისას ფასი განისაზღვრება ხანგრძლივი დროის განმავლობაში (15 დღე, 2თვე და ა.შ.); იმისათვის, რომ ფიქსირებული გაცვლითი კურსი გახდეს კონკურენტუნარიანი, მომხმარებელი გვანჯდის ფულადი ნაკადების წინასწარ შეფასებას.

ძირითადი განსხვავება სავალუტო დაზღვევას და ოფციებს შორის არის ის, რომ სავალუტო დაზღვევაში ხდება ხელშეკრულების შესრულების ვალდებულება, ხოლო ოფციონებთან ერთად შეიძენენ უფლებას, მაგრამ არა ვალდებულებას. ექსპორტიორი აპირებს მიიღოს 100,000 აშშ დოლარი სამი თვის განმავლობაში. დოლარის უძრავი ფასი 1.250 დოლარია, ხოლო სავალუტო დაზღვევის კოტირებული კურსი 1.247. ამასთან, ექსპორტიორს სურს დოლარის გაცვლა 1.230-ით. იგი შეიძენს გაყიდვის ვარიანტს (put option) 1.230. გამყიდველი ბანკი მას პრემიუმ თანხას აკისრებს, ვთქვათ 0,017\$ ყოველ აშშ დოლარზე. ოფციონის გადახდის შემდეგ (სამი თვე) გთავაზობთ აშშ დოლარის გაცვლით კურსს 1,260. ცხადია, ექსპორტიორი გამოიყენებს თავის უფლებას, ბანკში გაყიდოს აშშ დოლარი 1.230. ფასი $\$ 1,230 + 0,017$ პრემია = 1,247 აშშ დოლარი თითოეულ ევროზე. ეს შედეგი იმუშავებს ისევე, როგორც მან სავალუტო დაზღვე-

1 <https://www.saras.gov.ge/ka/Ifirs/Pdf/509>

ვა დადო 1.247. ვარიანტი, რომლის გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ მისი ამონურვის დღეს, ცნობილია, როგორც *ვეროპული ვარიანტი*. ასევე არსებობს *ამერიკული ვარიანტი*, რომლის განხორციელება შესაძლებელია მისი ვადის განმავლობაში ნებისმიერ დროს, ანუ, მისი შეძენის მომენტიდან მისი ამონურვის დრომდე.¹ *სხვა გაცვლითი კურსის წარმოებულები*. სავალუტო დაზღვევისა და სავალუტო ვარიანტების გარდა, არსებობს სხვა სავალუტო კურსის წარმოებულები საერთაშორისო ვაჭრობის გაცვლითი კურსის რისკების შესამცირებლად ან აღმოსაფხვრელად: კერძოდ, სავალუტო დაზღვევის დამატებითი ინფორმაცია, სავალუტო დაზღვევის მაქსიმალური ზღვარი და დამატებითი სავალუტო დაზღვევა.

სავალუტო დაზღვევის მაქსიმალური ზღვარი. იმპორტიორი მომხმარებელი დაზღვეულია შესყიდვის ფასში, მაგრამ თუ გარკვეული პერიოდის განმავლობაში კოტირებული კურსი აღწევს ან აღემატება ზღვარს, დაზღვევა ქრება; ექსპორტიორი მომხმარებელი დაზღვეულია გასაყიდი ფასით, მაგრამ თუ გარკვეული პერიოდის განმავლობაში ზღვარი მიაღწევს ან გადააჭარბებს, დაზღვევა ქრება.

გადახდის უუნარობის რისკი. გაყიდვების გარიგების ორი ყველაზე ფუნდამენტური კომპონენტი იქნება ეს გარიგება შიდა თუ საერთაშორისო. ცხადია, ნებისმიერი პრობლემა, რომელიც დაკავშირებულია გაყიდული საქონლის გადახდის ანაზღაურებასთან, უფრო რთულად მოგვარდება უცხოეთში, ვიდრე შიდა სავაჭრო ოპერაციებში. ამიტომ ექსპორტიორის ინტერესებიდან გამომდინარეობს, მაქსიმალურად უზრუნველყოს უსაფრთხოება გაყიდვიდან დავალიანებული ფულის ამოღებისას.

უსაფრთხოების უფრო მაღალი ხარისხი საერთაშორისო სავაჭრო გადასახადებში შეიძლება მიღებულ იქნეს სხვადასხვა გზით - წინასწარი გადახდები. მაგალითად, დოკუმენტური გადასახადების ან საბანკო გარანტიების შემცველი მექანიზმები. სხვა გზაა „საკრედიტო დაზღვევა“ - ექსპორტიორი სადაზღვევო კომპანიის მეშვეობით იღებს გარანტიას, რომ თუ გაყიდვიდან თანხა

1 <https://www.investing.com/analysis/forex>

არ შეგროვდება, სადაზღვევო კომპანია ანაზღაურებს გადაუხდელობით გამოწვეულ ზარალს. ანალოგიურ საფუძველზე მოქმედებს საკრედიტო დაზღვევა შიდა გარიგებებისთვის.

ყველაზე დიდი რისკი, რომელიც ჩვეულებრივ დაფარულია საკრედიტო დაზღვევით, არის მყიდველის მხრიდან გადაუხდელობა, რაც კონკრეტულად ცნობილია, როგორც საკრედიტო რისკი. რისკი არსებობს საქონლის გაგზავნის მომენტიდან გადახდამდე.

სხვა მნიშვნელოვანი რისკი, რომლის დაფარვაც შესაძლებელია, არის ის, რომ მწარმოებელს ეძლევა შეკვეთა, რომელიც შემდგომში გაუქმდება. ეს რისკი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ პროდუქტების შემთხვევაში, რომლებიც შეკვეთით მზადდება, როგორც ეს ხდება მრავალი საქონლის შემთხვევაში (მანქანები, გემები და ა.შ.). ეს გაუთვალისწინებელი შემთხვევა ცნობილია, როგორც ხელშეკრულების გადაჭრის რისკი. რისკი არსებობს ხელშეკრულების გაფორმების მომენტიდან საქონლის გაგზავნამდე.

ანალოგიურად, საქონლის რისკი შეიძლება დაფარული იყოს, მაგალითად, როდესაც მყიდველი სავაჭრო ხელშეკრულების დარღვევით, არ ფლობს საქონელს შეთანხმებულ დროსა და ადგილზე, ის უნდა იქნას მიღებული ექსპორტიორის მიერ.

ამასთან, არსებობს რისკების კლასიფიკაციის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი გზა, რაც დამოკიდებულია გადაუხდელობის მიზეზზე. რისკებია: კერძო მოვალისა და მათი თავდების გადახდისუუნარობის ან ხანგრძლივი დავალიანების შედეგად გამოწვეული კომერციული რისკი; პოლიტიკური რისკი, რომელიც მოიცავს გადაცემის რისკს; საგანგებო რისკები, რომლებიც კატასტროფული და ფორს-მაჟორული სიტუაციიდან გამომდინარეობს და სხვა.

დაზღვევის ღირებულება: დაზღვევის ღირებულება ყოველთვის დამოკიდებულია სადაზღვევო კომპანიის მიერ შეფასებული ოპერაციის რისკის შეფასებაზე. გათვალისწინებულია საექსპორტო ოპერაციის საერთო ღირებულება, მომხმარებლის მახასიათებლები, ინდუსტრია და სხვა.

დასკვნა

სავალუტო ბაზარი უცხოურ ვალუტათა ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციების ეკონომიკურ და ორგანიზაციულ ურთიერთობათა მყარ სისტემაა. იგი საერთაშორისო ფინანსური ბაზრის შემადგენელი ნაწილია, სადაც წარმოებს სავალუტო კურსის განსაზღვრა. სავალუტო ბაზარი ეს არის ოფიციალური ცენტრი, რომელშიც თავმოყრილია ვალუტების ყიდვა-გაყიდვა მოთხოვნა-მიწოდების საფუძველზე. ამასთანავე იგი არის უცხოური ვალუტების ეკონომიკურ და ორგანიზაციულ ურთიერთობათა სისტემა.

სავალუტო რისკი არის ზარალის პოტენციური საფრთხე, რომელიც წარმოადგენს ერთი უცხოური ვალუტის გაცვლის კურსს მეორესთან მიმართებაში. იმის გათვალისწინებით, თუ რა წარმოიშობა საგარეო ეკონომიკური საქმიანობის შედეგად და უცხოური სავალუტო ოპერაციების განხორციელებისას, სასურველია შეიქმნას სავალუტო რისკის მართვის სისტემა - რისკის უზრუნველსაყოფად, კერძოდ აქტიურად იქნეს ჩართული და გამოყენებული სადაზღვევო კომპანიები და მათ მიერ შემოთავაზებული ხელშეკრულებები, რაც საშუალებას მისცემს თითოეულ მონაწილეს მაქსიმალურად დაიცვას ფინანსური რესურსები.

სავალუტო ბაზრის ფუნქციონირების მექანიზმის თავისებურებებსა და სადაზღვევო ბაზრის ფუნქციონირების მექანიზმის თავისებურებებზე დაკვირვება, საშუალებას გვაძლევს უშუალოდ ოპერაციებში გამოვიყენოთ მათი შესაძლებლობები. კერძოდ: ჰეჯირების სტრატეგიებს შეუძლია უცხოური ინვესტიციების დაცვა სავალუტო რისკისგან, როდესაც თანხები ინვესტორის სავალუტო ვალუტად გადაიქცევა; ფორვარდული კონტრაქტები ახდენს კურსის შენარჩუნებას, რათა მოგვიანებით საერთაშორისო სახსრების დაბრუნება მოხდეს ეროვნულ ვალუტაში; ოფციონის კონტრაქტები უფრო მეტ მოქნილობას გვთავაზობს ვიდრე ფორვარდისა და სხვა მრავალი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მოსიაშვილი ვ., ქელიძე მ., ხიდირბეგიშვილი ნ., „ფინანსური ინსტიტუტები და ბაზრები“, თბილისი 2017 წ.

2. აბულაძე გ., კათამაძე გ., საქართველოში ბიზნეს სუბიექტების საქმიანობაზე ვალუტის კურსის ცვალებადობის გავლენა და პრევენციული ღონისძიებები. 2017.

3. Rejda, George E. Principles of Risk Management and Insurance. 12/e. 2019.

4. Financial Markets and Institutes -12th Edition Jef Madura Solutions Manual, 2019.

5. Mishkin S., Stanley G. Eakins, Financial Markets and Institutions Frederic 2018.

6. Jamses C. Van Horne – Fundamentals of Financial Management. 2014.

<https://tsu.ge/assets/media/files/7/biblioteka/kvatashidze.pdf>

<https://www.saras.gov.ge/ka/Ifrs/Pdf/509>

<https://www.gfsis.org/files/my-world/13/05.pdf>

https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

<https://forbes.ge/saqarthvelos-banki-inovats/>

<https://bm.ge/ka/article/vitibi-bankis-inovaciuri-video-banki-filialshi-vizitis-sauketeso-alternativaa-r/66269>

<https://www.investing.com/analysis/forex>

REFERENCES:

1. Mosiashvili V., Chelidze M., Khidirbegishvili N., “Financial Institutions and Markets”, Tbilisi 2017.

2. Abuladze G., Katamadze G., Impact of exchange rate volatility on the activities of business entities in Georgia and preventive measures / 2017

3. Rejda, George E. Principles of Risk Management and Insurance. 12/e. 2019.

4. Financial Markets and Institutes -12th Edition Jef Madura Solutions Manual, 2019.

5. Mishkin S., Stanley G. Eakins, Financial Markets and Institutions Frederic 2018.

6. James C. Van Horne – Fundamentals of Financial Management. 2014.

<https://tsu.ge/assets/media/files/7/biblioteka/kvatashidze.pdf>

<https://www.saras.gov.ge/ka/Ifirs/Pdf/509>

<https://www.gfsis.org/files/my-world/13/05.pdf>

https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

<https://forbes.ge/saqarthvelos-banki-inovats/>

<https://bm.ge/ka/article/vitibi-bankis-inovaciuri-video-banki-filialshi-vizitis-sauketeso-alternativaa-r/66269>

<https://www.investing.com/analysis/forex>

THE PECULIARITIES OF FOREIGN EXCHANGE AND INSURANCE MARKETS

Khatuna Shalamberidze - Doctor of Economics,

Akaki Tsereteli State University;

Kutaisi University - Associate Professor

E-mail: xatuna-shalamberidze@mail.ru

Nana Benidze - Doctor of Economics,

Akaki Tsereteli State University - Associate Professor

E-mail: benidzenana@mail.ru

RESUME

Foreign exchange risk is one of the most important components of the financial market. Like any other financial risk, it can be managed or avoided. Financial risk management requires the relevant knowledge and resources and only specialized financial institutions are engaged in doing so. Three commercial banks do not accept foreign exchange risks, their assets and liabilities are denominated in

the same currency. Therefore, it is recommended for households and businesses to avoid the currency risk.

People's behavior is different during the sharp fluctuations of exchange rates. There is no ideal tactic for behavior. However, we would like to share some basic tips to help you reduce your expected financial risks; At the same time, the undesirable attitude characteristic of the period of strong fluctuations in the course will become clearer and more preventive. We hope that the information presented in such circumstances will help you to make the right decision.

Keywords: Foreign exchange and insurance market efficiency; Exchange rate risk insurance; Involvement of financial instruments.